

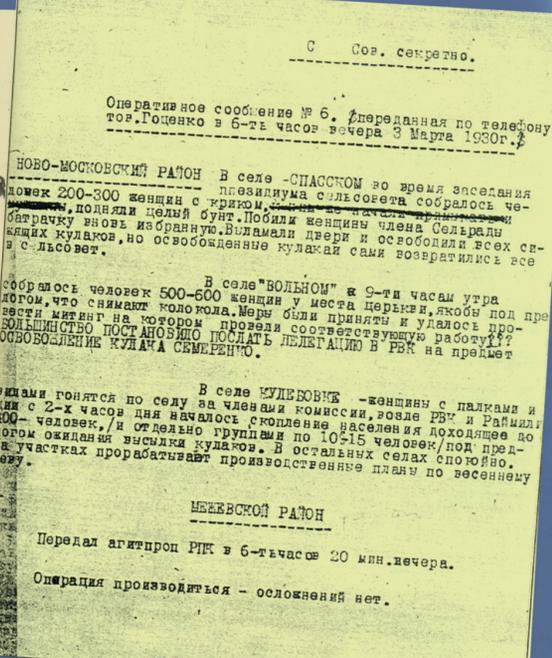

Взимку-навесні 1930 р. селянські протести і повстання набули масового характеру. Фактично вся Україна повстала проти гніту Кремля. Селяни виходили з колгоспів, забирали назад своє майно, звільняли арештованих односельців.

Основна форма протестів – мирні виступи, активними учасниками яких, у першу чергу, були жінки. Мирні протести влада зневажливо називала «волинками», «жіночими бунтами».

У 1930 р. Україною прокотилась і низка збройних повстань та виступів проти антинародного комуністичного режиму, що відбувалися під гаслами національного і соціального визволення. Лише на Поділлі станом на середину березня 1930 р. ГПУ відзначила 81 збройний виступ.

Загалом у 1930 р. в Україні відбулися майже 4,1 тис. масових виступів проти режиму, у яких, за оцінками дослідників, взяли участь понад 1,2 млн осіб. У багатьох селах України радянська влада була ліквідована. Для придушення опору застосовувалися військові підрозділи.

Оперативна інформація Дніпропетровського округу: му КП(б)У про селянські виступи на Дніпропетровщині, березень 1930 р.

Охоронець колгоспної контори, с. Удачне на Донеччині. 1930 р.

Українська жакерія 1930 року

Повстання на Поділлі

Наприкінці лютого – початку березня 1930 р. масові селянські протести й відкриті повстання охопили 16 округ, зокрема усі 11 прикордонних. Епіцентром спротиву стало Поділля, де у лютому-березні 1930 р. представників влади та активу вигнали із сотень сіл, а повсталі захопили райцентри.

Із повідомлення керівника ГПУ України В. Балицького по прямому проволу заступнику голови ОГПУ Я. Годі:

«Вчора приїхав у Тульчинську округу, вся округа охоплена заворушеннями і повстаннями, з 17 районів округу вряжені 15 районів, на сьогоднішній день збурення відбуваються в 53 селах, абсолютною вигнана Радвллада і актив з 50 сіл, де замість сільрад переважно обираються старости. Колгоспи ліквідовані в більшості сіл округу...»

В деяких селах виступають під гаслами «СВУ», заявляючи, що єфремова судять. В деяких селах – збройні виступи, вириті окопи навколо сіл, що зайняті озброєними, які не пускають в село. В окремих селах співають «Ще не вмерла Україна». Повинен нагадати, що деякі райони округу були в минулому районами формування та діяльності банд Заболотного... В Мостківському районі при проведенні операції чинився біля сіл Гарчаківка і Вільшанка збройний опір, перестрілка тривала близько 3 годин.

Із с. Баланівка Бершадського району після рішучих заходів нашого загону, згідно зі свідченнями, пішли в ліс 500 чол., озброєних вилами і сокирами. Вся округа розбита на оперативні ділянки. До кожного оперативного сектору придані збройні загони комуністів і військові кінні групи ГПУ. Віддано наказ про рішуче придушення виступів.

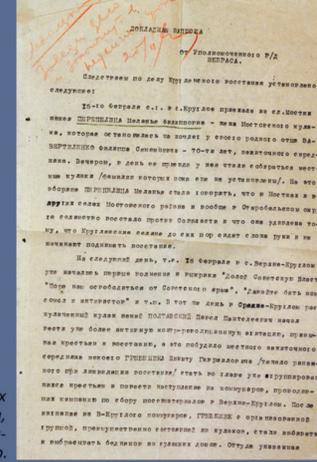
В. Балицький, голова ГПУ України, один із організаторів придушення селянського спротиву та Голодомору 1932–1933 рр.

Повстання в Старобільській округі

12 лютого 1930 р. в с. Мостки почалася жіноча «волинка» з вимогою повернути відібране у селян зерно, призначене для посіву. Повстання перекинулось на інші села Мостківського та Білокурятинського районів Старобільської округи. Одним із центрів протестів стало с. Кругле, з якого 18 лютого похід вирушив на підтримку сіл Коплянівку та Дем'янівку. На придушення повстання були кинуті сили каральних органів із сусідніх районів. Заарештовано 75 мешканців повсталих сіл. І вже 12 березня 1930 р. рішенням судової трійки при колегії ГПУ УСРР 11 осіб були засуджені до розстрілу, інші – ув'язнені в концтабори строком на 5–10 років та вислані у Північний край.

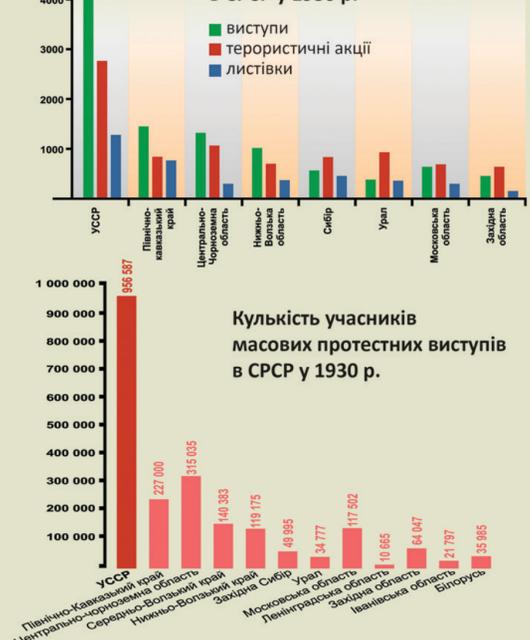

Слідча справа Козюберди І.С та інших 60 мешканців Старобільської округи, звинувачених в організації антирадянських протестів у лютому 1930 р.

Доповідна записка уповноваженого Р/Д про Круглянське повстання, 20 лютого 1930 р.

Антирадянська боротьба в СРСР у 1930 р.

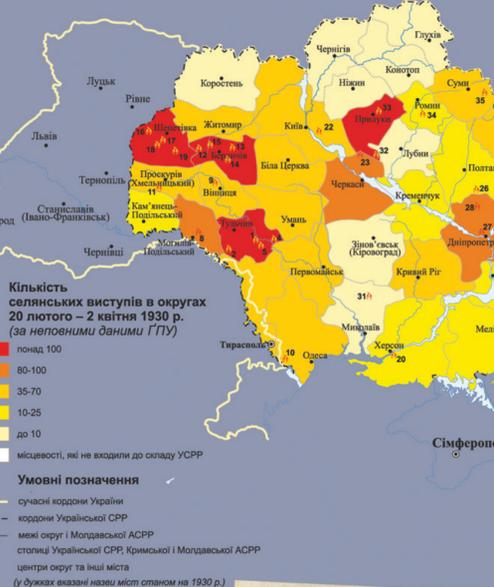
Від початку колективізації жителі хуторів Новоселівка та Денисівка Березівського району Одеського округу не визнавали органів радянської влади, чинили впертий опір колективізації, хлібозаготівлям, розпродажу майна односельців. Коли представники влади з'являлися на хуторах, місцеві жителі об'єднувались, озброювались вилами, сапами, камінням і проганяли прибульців. Особливу активність виявляли жінки. Під час придушення протестів 11–12 жовтня 1930 р. для приборкання селян було задіяно, крім міліції, озброєної війська цивільної оборони. За спротиву владі трьох мешканців хуторів було розстріляно, 15 – ув'язнено в концтаборах.

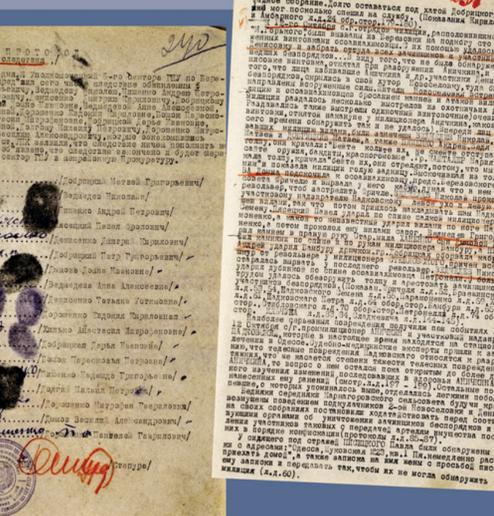
Восени 1930 року в с. Макартетин Осинівського району (тепер Луганська область) діяла підпільна група, що здійснювала терористичні акти щодо представників сільської активу. У листопаді 1930 р. за участю у «контрреволюційному угрупованні» було заарештовано 29 мешканців села.

Витяг із протоколу засідання трійки ГПУ УСРР, 7 травня 1931 р.

Масові селянські протести 1930 р.

- місцевості найбільш активних виступів у 1930 р.:
1 – с. Тростячки Тростянецького р-ну Туптинської округи
2 – с. Гарчаківка і Вільшанка Мостківського р-ну Туптинської округи
3 – райцентр Соболівка Туптинської округи
4 – райцентр Дем'янівка Туптинської округи
5 – с. Баланівка Бершадського р-ну Туптинської округи
6 – с. Велика Русавка і Мала Русавка Томашпільського р-ну Туптинської округи
7 – райцентр Шаргород Могилівської округи
8 – с. Тропове, Сушки і Вендичани Могилівської округи
9 – с. Мисовий Лутунь Винницького р-ну Вінницької округи
10 – с. Градички, Трошки і Ясяни Червоногородського р-ну Одеської округи
11 – райцентр Ярмолинці Прохорівської округи
12 – райцентр Любар Бердичівської округи
13 – с. Пам'ятки Андрушівського р-ну Бердичівської округи
14 – с. Вербопіль Колятинського р-ну Бердичівської округи
15 – райцентр Чуднів Бердичівської округи
16 – райцентр Плузні Шенітської округи
17 – с. Жолчиці Сулейманівського р-ну Шенітської округи
18 – с. Кузьминці, Лядина, Скорина Антонівського р-ну Шенітської округи
19 – райцентр Гречиш Шенітської округи
20 – с. Солонці Щорупинського р-ну Херсонської округи
21 – с. Жоринка Васильківського р-ну Київської округи
22 – райцентр Бористан Київської округи
23 – с. Горбані Гельманівського р-ну Шенітської округи
24 – с. Баланівка Старомирненського р-ну Марупольської округи
25 – с. Балівка Ільїнського р-ну Харківської округи
26 – с. Ряске Нежорорчанського р-ну Полтавської округи
27 – с. Обухівка Карпо-Марієвського р-ну Дніпропетровської округи
28 – с. Топошні Царинського р-ну Дніпропетровської округи
29 – с. Богданівка, Каховка, Мар'ївка, Нова Дача, Сокирки, Терпани Дніпропетровської округи (Павлоградське повстання)
30 – с. Червона Слобода Смільського р-ну Ромненської округи
31 – с. Антоївка Новоузького р-ну Миколаївської округи
32 – с. Дарівське Прилуцької округи
33 – с. Борина Прилуцької округи
34 – с. Бодава Ромненської округи
35 – с. Краснопольє Сумської округи
36 – с. Круте, Коплянівка Старобільської округи

Учасники підпільної групи в с. Макартетин Осинівського району Донеччини

Відбитки пальців звинувачених, сторінка із обвинувального висновку та витяг із протоколу засідання трійки ГПУ УСРР у справі мешканців Новоселівки і Денисівки, звинувачених в організації масових протестів. 1930 р.

Термінове повідомлення НКВС про вбивство комсомольця в с. Макартетин.